

Ταυτόχρονα σχεδόν με την προσπάθεια του Έθνικοῦ, ὁ θίασος Κοτοπούλη ανέβασε τὸ «Ἐγκλημα καὶ Τιμωρία».

Σ' αὐτὸ τὸ ἔργο ἡ ψυχολογικὴ ἀνάλυση τοῦ κυριότερου ἥρωα, τοῦ φοιτητῆ Ρασκολνικόφ, εἶναι μοναδική. Ἡ περιγραφικὴ δύναμη τοῦ συγγραφέα εἶναι τέτοια ὥστε ὁ ἀναγνώστης, ἄθελα του, μπαίνει στὴν κατάσταση τῶν ἡρώων καὶ ὑποφέρει μαζί τους. Κι ὅμως. Τὸ ἔργο ποὺ εἶδαμε δὲν εἶταν τὸ βαθυστόχαστο, τὸ γεμάτο ψυχολογικὴ ἀνάλυση ἔργο τοῦ Ντοστογιέφσκι. Ἡ ἀποτυχημένη διδασκεὺ τοῦ Γκ. Μπατὺ ἔκανε τὴν ἐντύπωση ἐνὸς ἀπλοῦ σενάριου.

Ὁ Ρασκολνικόφ φαίνεται σὰν ἓνας ἀσυνάρτητος, ἰσως ὑστερικός, τρελὸς τύπος. Οἱ βαθεῖς ψυχολογικὲς ἀντιθέσεις καὶ μεταπτώσεις του, ποὺ τόσο ἐντονα ζωγραφίζονται στὸ μυθιστόρημα, δὲν μπόρεσαν ν' ἀποδοθοῦν. Οὔτε οἱ ὑπόλοιποι ἥρωες εἶχαν καλύτερη τύχη.

Ἡ ἔλλειψη αὐτῆ—τὸ τονίζουμε ἰδιαίτερα—δὲν ὀφείλεται στὶς ἀδυναμίες τῶν ἡθοποιῶν ποὺ πάσκιαν νὰ ζωτανέψουν τοὺς ρόλους τους, μὰ στὴ θεατρικὴ διδασκεὺ καὶ τὴ σκηνοθεσία ποὺ, καθὼς εἶναι γνωστὸ, παίζει ἓνα τεράστιο ρόλο στὴν ἐμφάνιση τοῦ ἔργου. Ἰδιαίτερα, στὴν παραστατικότητά καὶ στὴ δημιουργία, ἀνάλογα μὲ τὸ ἔργο, τῆς κατάλληλης ἀτμόσφαιρας.

Ἡ ρωσικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ μὲ τόση ζωντάνια καὶ παραστατικότητά περιέγραψε ὁ Ντοστογιέφσκι δὲν εἶταν ἀσφαλῶς αὐτὴ ποὺ εἶδαμε.

Τὴ βάρια ἀτμόσφαιρα τοῦ ἀνεπάντεχου κακοῦ, τοῦ μοιραίου ποὺ ἀδυσώπητο θὰ ξεσπάσει καὶ ποὺ ἔναι τόσο χαρακτηριστικὴ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ὁ σκηνοθέτης νόμισε πὼς μπορεῖ νὰ τὴν ἀποδώσει μὲ τὴ φτώχεια. Ἐνα πανάθλιο τραπέζι, ἓνας χειρότερος καναπές καὶ μιά καρέκλα, στὶς περισσότερες εἰκόνες, εἶταν τὸ μοναδικὸ πλαίσιο τῆς σκηνοθεσίας.

Ἡ πλέρια ὅμως ἀποτυχία ὀλοκληρώνεται στὸ τέλος, στὴ στιγμή ποὺ ὁ Ρασκολνικόφ ὁμολογεῖ τὸ ἔγκλημα του. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ κυριολεκτικὰ μοιάζει μὲ ὀπερέτα. Παρουσιάζονται ὅλοι οἱ ἥρωες καὶ ὁ Ρασκολνικόφ γονατίζοντας κραυγάζει τὴν ὁμολογία του.

Τὸ ἀνέβασμα τοῦ Ντοστογιέφσκι στὴ σημερινὴ περίοδο δὲν εἶναι τυχαῖο.

Μὴ μπορώντας νὰ ἀντικρύσουν μιά σκληρὴ γιὰ τὴν τάξη τους πραγματικότητα ζητᾶν παρηγοριά στὸ μυστικισμό.

Σὲ κάτι τέτοιες στιγμὲς θυμῆθηκαν τὸν Ντοστογιέφσκι. Προσπάθησαν νὰ ἐκμεταλευτοῦν τὶς ἀδυναμίες—διαλεκτικὰ ἀναπόφευχτες—τοῦ μεγάλου συγγραφέα καὶ τὶς τόνισαν ἰδιαίτερα. Ὁ βαθὺς πόνος τοῦ Ντοστογιέφσκι γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀθλιότητα, ποὺ γιὰ λόγους ἱστορικοὺς δὲ μπόρεσε νὰ ὀλοκληρωθεῖ σὲ μιά ἐπαναστατικὴ θέση, μὰ ἐκφράστηκε σὲ μιά οὐτοπιστικὴ χριστιανικὴ ἀποψη, αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ ἀδύνατο σημεῖο ποὺ ἡ ἀντίδραση προσπαθεῖ νὰ ἐκμεταλευτεῖ.

Κι ὀλότελα πάνω σ' αὐτὴ τὴν ἀποψη στηρίζεται ἡ θεατρικὴ διδασκεὺ τοῦ «Ἐγκλημα καὶ Τιμωρία».

Μ. Κορφιᾶτης